

INTEGRATIENOTA

**BLIJVEN
=
MEEDOEN**

**RIJSSEN-HOLTEN
2017-2019**

Inhoud

1. Aanleiding	3
2. Relevante ontwikkelingen	5
2.1 Relevante Rijkskaders:	5
2.2. Begrippenkader	7
3. Huisvesting asielzoekers en vergunninghouders	8
3.1. Algemeen	8
3.2. Taakstelling en huisvesting van vergunninghouders in Rijssen-Holten	8
3.2. Bouwen extra sociale huurwoningen voor versnelde huisvesting	9
4. Betrokken organisaties en start van het begeleidingsproces	11
4.1 In het AZC	11
4.2. Algemeen en huisvesting	11
4.3. Maatschappelijke begeleiding	12
4.4. Participatieverklaring	12
4.5. Inburgering 18+	13
4.5. Rol van het Rijk en de gemeente	14
5. Blijven = Meedoen in Rijssen-Holten	15
5.1. Algemeen of specifiek beleid	15
5.2. Integratie	16
5.3. Participatie	16
5.4. Onderwijs	18
5.5. Leerlingenvervoer	18
5.6. Onderwijsachterstanden	18
6. Gezondheid en Zorg	19
6.1. Publieke gezondheid en de Jeugdgezondheidszorg	19
6.2. Sociaal domein: WMO en Jeugdhulp	20
7. Financiën	21
 Bijlage 1: Asielprocedure	22
Bijlage 2: Drie vormen van opvang voor asielzoekers in Nederland	23
Bijlage 3: Huisvesting asielzoekers met verblijfsvergunning	24
Bijlage 4: Schema procedure opvang asielzoekers	25

1. Aanleiding

Het aantal te huisvesten vergunninghouders is vanaf 2015 flink toegenomen vanwege de grote vluchtelingenstroom* als gevolg van verschillende brandhaarden in de wereld. Ook in Rijssen-Holten worden plannen uitgewerkt om vergunninghouders versneld te huisvesten. Wij kiezen voor de integrale aanpak in samenhang met het inbreidingsbeleid. Dit onderdeel staat uitgebreid in onze notitie 'Aanpak Huisvesting Vergunninghouders Rijssen-Holten'. Het huisvesten van vergunninghouders is de eerste opgave, maar gelijk daarna ligt de volgende uitdaging: inburgering en maatschappelijke integratie & participatie in de gemeente. Voorheen ging het om relatief lage aantallen en verliep dit min of meer geruisloos. Nu de aantallen groter zijn is het zaak de integratie & participatie zorgvuldig aan te pakken en er voor te zorgen dat dit zo snel mogelijk start.

Het zal duidelijk zijn dat dit dossier een dynamische aanpak vraagt. Wat we vandaag opschrijven kan morgen achterhaald zijn door actualiteit. Toch moet er richting gekozen worden en besluiten worden genomen om verder te komen. Het College zal de raad blijven informeren over de stand van zaken. Wanneer er beslissingen moeten worden genomen die onder het budgetrecht van de gemeenteraad vallen zal het College met een voorstel naar de raad komen.

In deze notitie wordt inzichtelijk gemaakt welke aantallen nieuwkomers we in Rijssen-Holten de komende jaren verwachten en worden de verschillende aspecten van maatschappelijke integratie & participatie belicht: inburgering, arbeid en inkomen, onderwijs, zorg en gezondheid. Deze notitie heeft geen betrekking op de actuele instroom en/of de noodopvang op AVO Holten (Bungalowpark De Lindenberg). Tenslotte worden de voorlopige financiële consequenties van deze inzet in beeld gebracht.

Een plan om de sociale integratie & participatie van vergunninghouders meer vorm en inhoud te geven is hier natuurlijk een onderdeel van. De vergunninghouders starten immers als nieuwkomers in onze gemeente. Voor het overgrote deel van de autochtone bevolking zijn dit vooralsnog onbekenden. Voor een goede integratie & participatie en begrip voor elkaar willen we zorgen dat mensen met elkaar in contact komen. Zo willen we ook zorgen voor een draagvlak voor opvang van deze nieuwkomers. Het zorgen voor dit contact kan, naast de dagelijkse contacten in de straat/wijk, uitstekend plaatsvinden via allerlei activiteiten. We constateren echter ook dat de integratie & participatie beter kan; vergunninghouders doen nog te vaak niet echt mee, participeren onvoldoende in onze gemeente. Daarmee willen wij niet zeggen dat vergunninghouders hier alleen verantwoordelijk voor zijn, het gaat juist ook om inclusie**, mee kunnen doen. De gemeente, het maatschappelijke middenveld en onze inwoners maar ook de vergunninghouders hebben elkaar daar bij nodig.

Voor een goede integratie&participatie is samenwerking van essentieel belang

**Ontwikkelingen gaan snel. In deze nota gaan we uit van wat we nu weten en houden we rekening met wat er naar alle waarschijnlijkheid gaat komen..*

*** Inclusie: leven in de samenleving, met waardevolle persoonlijke en sociale netwerken en gebruik makend van voorzieningen die voor allen bedoeld zijn.*

In Nederland bestaat de plicht tot inburgering voor nieuwkomers. Daarvan wordt momenteel met wisselend succes gebruik gemaakt. Het vinden van een baan is echter nog te vaak een groot probleem voor de nieuwkomers. En zonder een (vrijwilligers) baan of opleiding blijft ontmoeting met Nederlanders uit en is het zelfstandig vinden van huisvesting ook buiten bereik. Met de huidige instroom van vluchtelingen en de 'verstopping' van de centrale opvang van vergunninghouders is het meer dan ooit noodzakelijk om te werken aan de integratie & participatie van vergunninghouders. Een snelle en succesvolle instroom in de samenleving en een zelfstandig bestaan voor deze doelgroep heeft hoge prioriteit. Enkel de nadruk leggen op beheersing van de Nederlandse taal en theoretische kennis van de Nederlandse samenleving is niet langer voldoende voor een succesvolle integratie. De toestroom van grote groepen vluchtelingen en het feit dat 70-80% van deze instroom (snel) over een status beschikt, maakt een snelle en geslaagde integratie & participatie in de Nederlandse samenleving noodzakelijk. Met deze notitie geven we richting aan een versnelde, integrale integratie & participatie van vergunninghouders in Rijssen-Holten.

Hogere taakstelling huisvesting vergunninghouders

Rijssen-Holten vangt meer vergunninghouders op door een forse stijging van de wettelijke taakstelling tot huisvesting. In 2016 gaat het bijna om een verviervoudiging (van gemiddeld 25 naar 97 personen). Voor 2015 was de taakstelling ook al hoog en hebben we 61 personen gehuisvest. Prognose/taakstelling voor het eerste halfjaar 2017 is 29 personen/opvangplaatsen. We hebben nog geen cijfers van/voor 2e halfjaar 2017 maar de prognose is hoger.

Koersdocument Integratie Rijssen-Holten

In 2008 is een koersdocument voor integratie vastgesteld als startnotitie voor een beleidsrichting. Dit document heeft echter nooit geleid tot een integratienota omdat integratie werd gezien als een breed maatschappelijk vraagstuk. De noodzaak voor integratiebeleid gold niet alleen voor allochtone burgers maar voor alle inwoners van de gemeente Rijssen-Holten. De gemeente wilde dat het algemene beleid zodanig werd geformuleerd dat dit van toepassing is voor een zo groot mogelijke groep. Daar waar dat algemene beleid niet voldoende blijkt, ondernemen we aanvullende actie om dit effect wel te behalen. Dit betekent een keuze voor een specifieke uitbreiding van het algemene beleid.

Wat is integratie?

Lokaal betekent integratie dat wij met de vestiging van de vergunninghouder in onze gemeente zorgen voor een goede aansluiting bij de buurt en woonomgeving. Het leren van de Nederlandse taal en scholing en het krijgen van werk zijn daarbij van vitaal belang. Alle kinderen van vergunninghouders leren de Nederlandse taal en kunnen naar school. De gemeente wil dat vergunninghouders zelfredzame burgers worden die participeren in onze samenleving. Wij helpen deze vergunninghouders hierbij op weg. Van de vergunninghouder verwachten we ook dat hij actief in gaat op dit aanbod.

2. Relevante ontwikkelingen

Aan deze notitie liggen relevante rijks-ontwikkelingen, instrumenten uit het bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom (27 november 2015), de aanbevelingen uit de WRR policy brief “geen tijd te verliezen: van opvang naar integratie van asielimmigranten” en het uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom (28 april 2016) ten grondslag.

2.1 Relevante Rijkskaders:

Wetswijziging van de Huisvestingswet

Met dit wetsvoorstel wordt de wettelijk verplichte voorrangspositie van vergunninghouders opgeheven. Dit voorstel heeft als gevolg dat gemeenten zelf kunnen bepalen welke positie vergunninghouders ten opzichte van andere woningzoekenden innemen. De wet erkent nu nog drie categorieën personen als woningzoekenden die voorrang moeten hebben:

- 1) vergunninghouders;
- 2) woningzoekenden die verblijven in een voorziening voor tijdelijke opvang van personen die in verband met problemen van relationele aard of geweld hun woonruimte hebben verlaten;
- 3) woningzoekenden die mantelzorg verlenen of ontvangen.

Gemeenten kunnen nu na invoering van deze wetswijziging voor kiezen om vergunninghouders als urgente groep te blijven aanwijzen in de gemeentelijke huisvestingsverordening. In Rijssen-Holten is hier op dit moment nog niets mee gedaan. Kiest de gemeente er voor om vergunninghouders niet op te nemen als urgentiecategorie, dan hebben de groepen die daar wel in zijn opgenomen voorrang op andere woningzoekenden. De door het Rijk opgelegde taakstelling vergunninghouders wordt wel gewoon gehandhaafd.

Passend toewijzen

Sedert 1 januari 2016 moeten woningbouwcorporaties “passend” toewijzen. Dat betekent dat diegenen met de laagste inkomens ook de goedkoopste woningen toegewezen moeten krijgen. Dit heeft geen gevolgen voor de bestaande huurders. Een knelpunt hierin is wel dat in veel gevallen eerst sprake is van alleenstaande vergunninghouder, en vindt later gezinshereniging plaats; het COA vraagt in die gevallen meteen om een eengezinswoning. Voor de regels van passend toewijzen is echter het moment van verhuren bepalend, en niet de vraag van het COA. Dus volgens de regels van het passend toewijzen moet deze vergunninghouder een woning krijgen met een huurprijs lager dan de aftoppingsgrens van 1- en 2- persoonshuishoudens. Juist deze woningen zijn schaars in Rijssen-Holten, dus dat betekent langere wachttijden voor reguliere kleine huishoudens. Maar als we deze alleenstaande vergunninghouders meteen in eengezinswoningen huisvesten (zodat er na gezinshereniging niet verhuisd hoeft te worden), hebben we de grens van ‘5% niet passend’ al overschreden. Want ca. 13% van al onze toewijzingen is aan vergunninghouders. Ook dit voorbeeld maakt verruiming van het passendheidspercentage wenselijk. Een alternatief is om uit te gaan van de toekomstige situatie (gezin) zoals die ook door het COA wordt gevraagd.

Wet Inburgering en participatieverklaring

De inburgeringsplicht is geregeld in de Wet Inburgering en in 2013 ingrijpend gewijzigd. De uitvoering en handhaving van inburgering zijn van gemeente naar het Rijk verschoven én de inburgering is eigen verantwoordelijkheid van de vergunninghouder geworden. Deze moet dit traject ook zelf betalen. Hij/zij kan hiertoe een DUO-lening afsluiten. In 2016 is de participatieverklaring ingevoerd en medio 2017 zal de participatieverklaring deel uit gaan maken van de Wet Inburgering, en daarmee verplicht worden.

Bestuursakkoord Verhoogde Instroom

Op 27 november 2015 zijn afspraken tussen Rijk en VNG gemaakt over ketensamenwerking, en over maatregelen op alle relevante terreinen. De belangrijkste zijn voor wat betreft huisvesting twee nieuwe maatregelen: huisvestingsverordening en het Gemeentelijk VersnellingsArrangement. Verder is het budget voor maatschappelijke begeleiding verhoogd, en is de participatieverklaring aangekondigd. De participatieverklaring wordt een verplicht onderdeel van de inburgering. Daarnaast zijn op tal van andere terreinen belangrijke afspraken gemaakt. Een deel daarvan is momenteel nader uitgewerkt in het Bestuursakkoord II. Onder meer afspraken over de vergoeding van de uitkeringen en bijzondere bijstand zijn daarbij aan de orde. Ook zijn uitgangspunten geformuleerd voor de integratie van vergunninghouders. Dit onder het motto “**blijven is meedoen**”. Vluchtelingen met een

verblijfsvergunning moeten zo snel mogelijk meedoen in onze samenleving. Het leren van de Nederlandse taal en kernwaarden en het vinden van werk zijn hierbij cruciaal. Daarom krijgen vluchtelingen die hier mogen blijven eerder en meer taalonderwijs waarmee al tijdens hun verblijf in het AZC kan worden gestart. Ook worden zij direct gescreend om een beeld te krijgen van hun diploma's, werkervaring en taalvaardigheid.

WRR Policy Brief “geen tijd te verliezen”

De policy brief van een drietal gerenommeerde wetenschappelijke instituten, waaronder de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, richt zich op de integratie van vergunninghouders. Deze policybrief is onder meer gebaseerd op een studie naar de positie van 33.000 in Nederland geregistreerde asielmigranten die tussen 1995-1999 een verblijfsvergunning kregen en minimaal tot 2011 in Nederland verbleven. Daarnaast is onderzoek verricht in elf gemeenten naar de huidige praktijk van integratie van vergunninghouders en de volgende aanbevelingen gedaan:

- 1) Versterk de rol van gemeenten
- 2) Benut de periode in de opvangcentra beter
- 3) Bespoedig het huisvestingsproces van vergunninghouders
- 4) Kies een parallelle i.p.v. volgtijdelijke aanpak
- 5) Stimuleer het behalen van een Nederlands diploma
- 6) Houd rekening met de beschikbaarheid van werk

Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom

Op 28 april 2016 hebben het kabinet en de VNG een onderhandelaarsakkoord Uitwerking Verhoogde Asielinstroom gesloten. Dit akkoord betreft een uitwerking van het Bestuursakkoord dat op 27 november 2015 is gesloten door bovengenoemde partijen. De afspraken in dit uitwerkingsakkoord gaan met name over de financiële gevolgen van de extra toename van vergunninghouders in de gemeenten. Met deze afspraken willen ze de integratie en participatie van vergunninghouders bevorderen door in te zetten op onderwijs, werk en gezondheidsbevordering.

Vluchtelingen worden in een zo vroeg mogelijk stadium gescreend

2.2. Begrippenkader

In de samenleving worden allerlei termen door elkaar gebruikt om verschillende soorten vluchtelingen te duiden. Dat levert verwarring op. Daarom maakt deze notitie gebruik van een eenduidig begrippenkader.

Een asielzoeker is een vreemdeling die zijn land heeft verlaten en bij de Nederlandse overheid een asielaanvraag indient. Zodra de Immigratie- en Naturalisatiedienst beslist dat de asielzoeker terecht bang is voor vervolging in eigen land, krijgt hij/zij een asielvergunning. Vanaf dat moment is de persoon 'vergunninghouder' en formeel erkend als 'vluchteling'. Het gemeentelijk integratiebeleid hanteert de term vergunninghouder. Hiermee wordt de verblijfsgerechtigde, vergunninghouder, of asielgerechtigde bedoeld. Het beleid betreft dus niet de asielzoeker, degenen die nog onderweg zijn naar een veiliger oord, of afgewezen asielzoekers.

Deze nota gaat uit van de volgende driedeling:

1. Vergunninghouder/formele erkende vluchteling: heeft verblijfsstatus (na doorlopen asielprocedure). Het gaat hierbij om zowel volwassenen als kinderen.
2. Asielzoeker: is na registratie/indiening asielverzoek in afwachting van besluit IND
3. Ongedocumenteerde vreemdeling: verblijft zonder verblijfsstatus in Nederland (en zit niet in asielprocedure)

De gemeente sluit hiermee aan bij de gangbare terminologie die professionals in de vluchtelingketen hanteren.

3. Huisvesting asielzoekers en vergunninghouders

3.1. Algemeen

De instroom van asielzoekers heeft vanaf 2015 een dusdanige omvang aangenomen dat opvang in de AZC's een probleem is, doordat de doorstroming vanuit de AZC's naar permanente of semipermanente huisvesting te langzaam verloopt. Dit laatste ook omdat niet alle gemeenten nog aan de opgelegde taakstelling van huisvesting van vergunninghouders voldoen. Op dit moment wordt naast de crisis- en noodopvang gekeken naar het versnellen van de huisvesting van vergunninghouders.

3.2. Taakstelling en huisvesting van vergunninghouders in Rijssen-Holten

De afgelopen jaren heeft onze gemeente aan de opgelegde taakstelling kunnen voldoen. In onderstaande tabel is dit aangegeven.

*Huisvesting vergunninghouders Rijssen-Holten periode 2014-2017**

Jaar	Taakstelling	Gehuisvest	Woningen	Gezinnen	Echtparen	Alleenstaanden	AMV
2014	36	40	13	7	2	6	0
2015	64	61	24	10	6	10	0
2016	97	84	34	17	2	16	2
2017*	29	42**	6	10	1	3	0
Totaal	226*	227*	77*	44*	11*	35*	2*

**stand van zaken op 13 maart 2017*

*** waarvan 26 personen als nareizigers*

In de periode 2014 t/m 2015 was het percentage woningen dat beschikbaar is gesteld aan de vergunninghouders circa 2,7% (gemiddeld ruim 4%, 11 woningen) van de in de huurmarkt beschikbaar komende woningen. In 2015 komt dit percentage als gevolg van de groter wordende taakstelling op circa 13% en in 2016 is dit percentage nog meer opgelopen. Dit is uiteraard afhankelijk van het aantal mutaties en het "passend" kunnen toewijzen. Dit laatste kan tot gevolg hebben dat de invulling van de taakstelling onder druk komt te staan. Op grond van de huidige krappe woningmarkt kan een dergelijke toename voor de huisvesting van de lokale bevolking problemen geven.

3.2. Bouwen extra sociale huurwoningen voor versnelde huisvesting

Door de lagere asielinstroom in de afgelopen maanden en de verwachting dat die ook in 2017 zal doorzetten, is de taakstelling voor 2017 lager dan in 2016. “Deze lagere taakstelling geeft de gemeenten die achterlopen de ruimte om het been bij te trekken. Eind 2016 zaten er namelijk nog bijna 15.000 statushouders in asielzoekerscentra te wachten op een woning. Volgens voortgangsrapportages van het rijk moesten gemeenten in de 2e helft van 2016 nog 28.000 statushouders aan een woning moeten helpen. Dit is inclusief de achterstand van het eerste halfjaar van 2016. Op 1 september jl. moesten volgens de taakstelling tot eind dit jaar nog bijna 22.000 personen worden gehuisvest. Dit betekent dat gemeenten nog een zeer forse inspanning moeten leveren. Het is nu tijd om daadkrachtig de permanente huisvestingsproblematiek aan te pakken..

Op grond van in onderstaande tabel aangegeven prognose denken wij voor de periode 2016 t/m 2018 minimaal 90-120 extra woningen nodig te hebben voor het huisvesten van de extra vraag als gevolg van de taakstelling voor het huisvesten van de vergunninghouders.

Prognose huisvesting vergunninghouders in Rijssen-Holten

Jaar	Taakstelling	Personen
	Extra inspanning*	100
2016	Taakstelling	(97) 100
2017	Prognose taakstelling	75
2018	Prognose taakstelling	75
Totaal 2016-2018		350

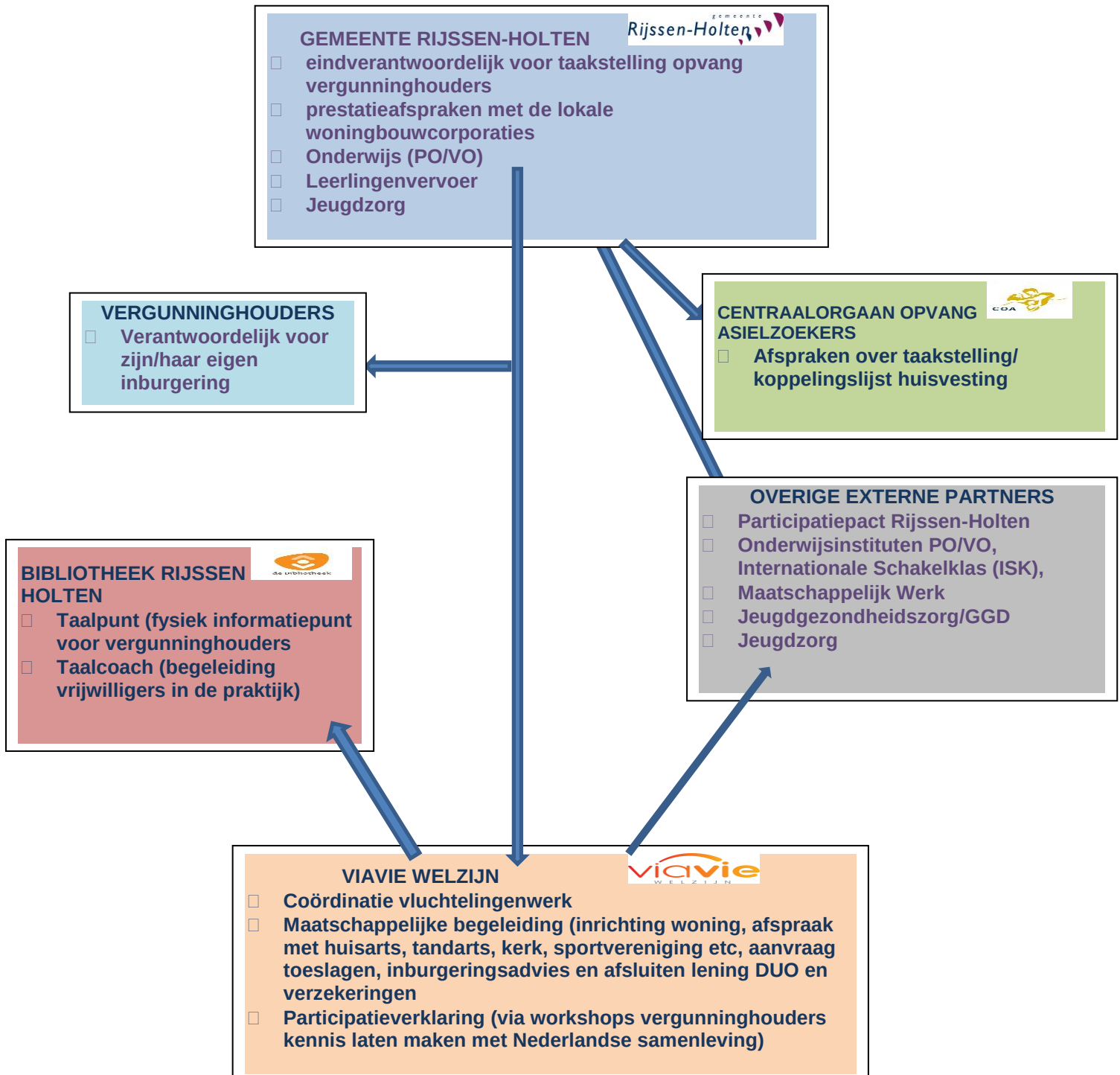
Hierbij wordt ervan uitgegaan dat over een paar jaar de vluchtelingenstroom weer tot normale proporties afneemt. Wij anticiperen bij het maken van de plannen op het huisvesten van circa 350 personen in de periode 2016 t/m 2018. Bij een gemiddelde woningbezetting, zoals in de afgelopen jaren gerealiseerd, zijn dan 90 woningen extra nodig.

Bij het realiseren van 50% van de taakstelling op grond van de bij de Huisvestingsvoorziening behorende regels zijn circa 70 woningen nodig. Voorlopig gaan wij op grond van bovenstaande prognoses uit van de bouw van circa 70 á 80 woningen. Het blijft uiteraard de vraag hoe lang deze problematiek aanhoudt en hoe dit wereldwijd en op Europees niveau wordt aangepakt. Op dit moment kan niemand op deze vragen een concreet en betrouwbaar antwoord geven. Onze gemeente is zich bewust van de problematiek die op ons afkomt en wil niet langer wachten met de aanpak, om te voorkomen dat wij de vraag naar woningen in de komende jaren voor onze lokale behoefte en nieuwkomers niet meer kunnen faciliteren.

**De extra inspanning houdt in dat er in eerste instantie meer huisvesting wordt gerealiseerd om de druk op de AZC's wat betreft de huisvesting van vergunninghouders te verminderen. Wanneer de situatie weer is genormaliseerd, kan de extra inspanning weer worden verevend.*

SCHEMATISCH OVERZICHT OPVANG VERGUNNINGHOUDERS

BLIJVEN = MEEDOEN IN RIJSSEN-HOLTEN

4. Betrokken organisaties en start van het begeleidingsproces

Wanneer we kijken naar de organisaties die betrokken zijn bij de begeleiding van vergunninghouders, dan zien we allereerst ViaVie Welzijn (Vluchtelingenwerk), die als een spin in het web fungeert. Daaromheen staan de woningcorporaties De Goede Woning en Viverion, de bibliotheek en de scholen. Op wat grotere afstand staan de eerstelijns zorg, met name huisartsen en tandartsen, de kerken, de sportverenigingen etc.

4.1 In het AZC

Wanneer een vluchteling de asielpprocedure heeft doorlopen en een tijdelijke verblijfsvergunning heeft gekregen, is hij een vergunninghouder geworden en verblijft in een AZC in afwachting van huisvesting in een gemeente (de gemeente waaraan het COA hem koppelt). Na de koppeling aan een gemeente start in principe het traject van begeleiding en integratie: taallessen en informatie over de formele inburgering en de lening die daarvoor bij DUO moet worden afgesloten. Als uitvloeisel van het bestuursakkoord wordt hiermee nu al eerder, tijdens hun verblijf in het AZC, een start gemaakt. Het COA krijgt sinds 2016 extra middelen om al zoveel mogelijk aan voorwerk te doen voor de inburgering en begeleiding naar werk of vrijwilligerswerk. Na verhuizing van de vergunninghouder naar een gemeente moeten deze activiteiten naadloos overgenomen kunnen worden door de betreffende gemeente. Op dit moment is in Twente een pilot gestart om personen die in een AZC zitten en al gekoppeld zijn aan een gemeente, kennis te laten maken met het vluchtelingenwerk (lokaal) en een aantal keren naar de gemeente te reizen om bekend te worden met de komende woonomgeving.

4.2. Algemeen en huisvesting

Het COA meldt de gemeente wie aan Rijssen-Holten gekoppeld is en geeft de noodzakelijke informatie via het informatieformulier van een vergunninghouder. Op dit formulier staat o.a.: naam, geboortedatum, nationaliteit, BS nummer, IBAN, (moeder)taal, de samenstelling van het gezin en of er nog gezinsleden nakomen. Het informatieformulier en andere relevante informatie over de vergunninghouder kunnen de gemeente, vluchtelingenwerk en de woningstichtingen krijgen via het Taakstelling Volg Systeem (TVS) op de web site van het COA. De woningstichtingen kijken of er geschikte woonruimte beschikbaar is en waar geschikte woningen vrij zijn, of het goed zal gaan in de betreffende buurt en of er voldoende spreiding is over heel Rijssen-Holten. Bij een match geeft de gemeente aan het COA door dat er een woning is. De vergunninghouder/het gezin kan daarna naar Rijssen-Holten komen. De gemeente zorgt voor de coördinatie van de komst van de vergunninghouder naar de gemeente. De afspraken voor woningbezichtiging, huurcontract ondertekening, overschrijving naar gemeente en aanvraag uitkering/inrichtingslening wordt door de gemeente afgestemd met woningstichting en vluchtelingenwerk

Huisvesting en maatschappelijke begeleiding in de praktijk

4.3. Maatschappelijke begeleiding

Om deze informele kant van de integratie handen en voeten te geven, hebben we sturing, coördinatie en organisatie nodig. De maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders wordt door ViaVie Welzijn verzorgd. De gemeente heeft een subsidierelatie met ViaVie Welzijn die betaalde professionele krachten in dienst heeft en een groep vrijwilligers die deze begeleiding samen verzorgen.

Elke vergunninghouder krijgt voor de eerste periode een vast contactpersoon bij Vluchtelingenwerk; dit is de integratiecoach (vrijwilliger). Als de belangrijkste zaken zijn geregeld, kunnen de vergunninghouders gebruik maken van de gesprekken van vluchtelingenwerk. Op dagdelen van de gesprekken (alle ochtenden + 2 middagen) zijn integratiecoaches aanwezig. Het eerste contact met de vergunninghouder is tijdens de woningbezichtiging. Voorafgaand aan de woningbezichtiging vindt een kennismaking plaats met de integratiecoach. Na de woningbezichtiging wordt in overleg met de woningstichting de huurcontract ondertekening gepland. Op de dag van de huurcontractondertekening worden diverse andere afspraken gemaakt op het gemeentehuis. De volgende zaken worden dan geregeld:

- tekenen van de huurovereenkomst en sleuteloverdracht
- Inschrijving in de GBA (gemeente)
- Aanvraag inrichtingslening; voor inrichting van de woning
- Aanvraag van een uitkering i.h.k.v. de Participatiewet, bijzondere bijstand en minimabeleid
- Indien van toepassing wordt gewerkt aan gezinshereniging

De integratiecoach maakt nadien, apart met de vergunninghouder, en in overleg met de gemeentelijke uitkeringsconsulent, nog afspraken om andere relevante zaken zo snel als mogelijk te regelen, zoals:

- Uitleg over aansluiting en betaling van de nutsvoorzieningen
- Uitleg over wonen in Nederland, omgaan met de buurt
- regelen van scholing voor kinderen en kinderopvang
- regelen/inschrijven inburgeringscursus
- Stoffering en inrichting: zoveel mogelijk wordt overgenomen van de vorige huurder; verder aanschaf van noodzakelijke spullen
- regelen afsluiting van een zorgverzekering, WA verzekering en evt. andere verzekeringen
- Aanvraag van de huur- en zorgtoeslag (tot 1 januari 2017 via pilot COA-belastingdienst)
- Aanvraag van de kinderbijslag en kindgebonden budget
- Regelen van de (kwijschelding van) belastingen

De vergunninghouder/gezin komt dan gemiddeld binnen twee weken naar Rijssen-Holten om de woning te betrekken.

4.4. Participatieverklaring

In het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom van november 2015 is afgesproken dat de maatschappelijke begeleiding van asielgerechtigden per 1 januari 2016 wordt uitgebreid. Een onderdeel hiervan is het invoeren van de Participatieverklaring. Een uitgangspunt van het kabinetsbeleid is dat wie ervoor kiest om in Nederland een toekomst op te bouwen, zich dient te richten naar de Nederlandse samenleving. Om snel te integreren en te participeren is het volgens het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) voor nieuwkomers belangrijk dat zij kennis opdoen van de basisprincipes van de Nederlandse samenleving, arbeidsmarkt en de voorzieningen, en weten welke rechten en plichten daarbij horen. Vanuit dit uitgangspunt is de participatieverklaring ontwikkeld. De verplichte deelname aan activiteiten rond de participatieverklaring wordt opgenomen in de Wet Inburgering. De verwachting is dat dit uiterlijk 1 juli 2017 in wetgeving is doorgevoerd. Per 1 januari 2016 moest het door gemeenten al worden uitgevoerd. De participatieverklaring is geen vervanging, maar een onderdeel van de inburgeringscursus. Asielgerechtigden blijven verplicht om binnen drie jaar een inburgeringscursus af te ronden. De maatschappelijke begeleiding zal dus meer aandacht krijgen. In de loop van 2016 is de participatieverklaring een onderdeel van deze begeleiding geworden. De uitvoering en coördinatie hebben wij bij ViaVie Welzijn ondergebracht.

4.5. Inburgering 18+

Iedere vergunninghouder is wettelijk verplicht om in te burgeren. Dat kan door het inburgeringsexamen af te leggen, bestaande uit Nederlandse taal (schrijven, spreken, luisteren), kennis van de Nederlandse maatschappij en Oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt. Het kan ook door het Staatsexamen Nederlands als 2e taal (NT2) af te leggen. Het NT2-diploma geeft toegang tot het hoger onderwijs in Nederland. Tijdens de inburgering kan men zijn diploma('s) gratis laten waarderen. Met hulp van de maatschappelijke begeleider wordt een lening afgesloten bij DUO en de keuze voor een aanbieder gemaakt (meestal is dat het ROC van Twente). Wanneer het inburgeringsexamen of staatsexamen op tijd (binnen 3 jaar) wordt behaald, wordt de lening kwijtgescholden. Vergunninghouders die analfabeet zijn, volgen eerst een alfabetiseringscursus en daarna pas de inburgeringslessen. Kinderopvang of naschoolse opvang tijdens de lessen wordt indien nodig door de maatschappelijke begeleider geregeld.

Participatieverklaring en Inburgering

Taalpunt

De bibliotheek organiseert in samenwerking met ViaVie Welzijn een Taalpunt waar mensen samen kunnen komen. Op een laagdrempelige manier wordt er samen met een vrijwillige taalcoach op een ontspannen manier de Nederlandse taal geleerd. Het leren van de Nederlandse taal zorgt er voor dat een vergunninghouder meer kansen krijgt om mee te doen in de samenleving.

Verzekeringen en gezondheidszorg

Met hulp van de maatschappelijke begeleider wordt resp een zorgverzekering en een WA- en inboedelverzekering afgesloten. De vergunninghouder en het eventuele gezin melden zich aan bij een huisarts en een tandarts. Als er sprake is van kinderen onder vier jaar komt er een uitnodiging om langs te komen op het consultatiebureau.

Onderwijs kinderen

De maatschappelijke begeleider helpt met het inschrijven van kinderen bij een basisschool in Rijssen-Holten (4 - 12 jaar) en/of bij de Internationale Schakelklas (ISK) in Almelo of Colmschate of een vorm van voortgezet onderwijs (12+). Jongere kinderen (2,5 - 4 jaar) worden via het consultatiebureau doorverwezen naar een peuterspeelzaal, waar een VVE-programma wordt aangeboden met extra taalondersteuning.

Uitvoering participatieverklaring

ViaVie voert voor ons zowel de maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders als het participatietraject uit. Het traject 'participatieverklaring' wordt in de vorm van een workshop gegeven waarna dit traject wordt afgesloten met het ondertekenen van de participatieverklaring. Hiermee geven de vergunninghouders aan dat zij op de hoogte zijn van de Nederlandse kernwaarden en deze ook onderschrijven. De bijeenkomst voor het ondertekenen vindt in groepsverband plaats en heeft een feestelijk karakter. De ondertekening vormt tevens het nieuwe startpunt voor de te organiseren

vervolgactiviteiten van de uitgebreide maatschappelijke begeleiding. Eventueel kunnen er dan ook al koppelingen worden gemaakt met vrijwilligers (taalmaatjes of praktische begeleiding) en activiteiten. De insteek is om dit traject in de toekomst een onderdeel te laten worden/zijn van de algemene maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders in Rijssen-Holten.

Inkomen, scholing en toeleiding naar werk

Bij hun vestiging in de gemeente vragen vergunninghouders een uitkering aan. Met de vestiging in onze gemeente worden zij inwoner van onze gemeente en hebben dezelfde rechten en plichten als al onze inwoners. De Participatiewet kent geen specifiek doelgroepenbeleid, ook niet voor vergunninghouders. Dit betekent dat er geen specifieke voorzieningen zijn voor toeleiding naar werk van deze groep, maar dat uitgegaan wordt van het reguliere instrumentarium van de Participatiewet. In individuele situaties zijn wel maatwerk-oplossingen mogelijk. De verdere invulling hiervan wordt geregeld in het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma re-integratie.

En verder

De maatschappelijke begeleider maakt zijn of haar vergunninghouders wegwijs in de buurt en de gemeente. Daar horen ook sociaal-culturele activiteiten bij (bibliotheek, sportverenigingen etc). Na de eerste weken blijft de maatschappelijke begeleider vanuit Vluchtelingenwerk contactpersoon voor zijn of haar vergunninghouder(s). Deze worden gemiddeld 1 á 2 jaar lang begeleid.

4.5. Rol van het Rijk en de gemeente

Het vluchtelingenbeleid in Nederland kent een taakverdeling tussen Rijk en gemeenten. Grofweg is het Rijk verantwoordelijk voor eerste opvang en procedure, terwijl de gemeente zich richt op huisvesting en duurzame integratie van erkende vluchtelingen die aan hen gekoppeld zijn als nieuwe inwoner.

De rol van het Rijk

De beoordeling of asielzoekers in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning op grond van de Vreemdelingenwet is een rijksverantwoordelijkheid. De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) voert deze taak uit. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is belast met hun opvang. Als een asielzoeker zijn verblijfsvergunning krijgt, start zijn inburgeringstermijn en dient hij zo snel mogelijk de asielopvang te verlaten en zich te vestigen in een gemeente. Gemeenten hebben een wettelijke verplichting om deze vergunninghouders woonruimte aan te bieden. Op het moment van vestiging wordt de desbetreffende gemeente verantwoordelijk.

De rol van de gemeente

Bij de opvang, integratie en participatie zijn veel organisaties en vrijwilligers betrokken. Hun inzet en deskundigheid zijn een belangrijke sleutel tot succes. Van belang is dat zij tijdig beschikken over relevante informatie, elkaar weten te vinden als dat nodig is, gebruik kunnen maken van elkaars expertise, en ruimte krijgen om initiatieven van de grond te krijgen. In veel gevallen zijn zij zelf verantwoordelijk om dit te organiseren. Maar soms is ondersteuning van de gemeente noodzakelijk. Die ondersteuning kan verschillende vormen aannemen. Als gemeente fungeren we soms als opdrachtgever en stellen we een budget beschikbaar. Dit gebeurt op basis van besluiten door de gemeenteraad. In ander gevallen ondersteunen we door platforms te bieden waar partijen elkaar kunnen ontmoeten, door informatie beschikbaar te stellen en waar nodig ontwikkelingen te initiëren en soms ook te regisseren.

5. Blijven = Meedoen in Rijssen-Holten

Tot zover de beschrijving van hoe de zaken nu gaan. Daarin is beschreven wat er zoal geregeld moet worden bij de vestiging en integratie van deze nieuwkomers. Nu wordt dieper ingegaan op de belemmeringen die bij de integratie & participatie een rol spelen.

5.1. Algemeen of specifiek beleid

Dankzij de inzet en samenwerking met de woningbouwcorporaties en het vluchtelingenwerk (ViaVie Welzijn) vangt Rijssen-Holten al jaren vergunninghouders op. Door de komst van grote groepen vluchtelingen in 2015 is het aantal vergunninghouders in met name 2015-2016 fors toegenomen. We realiseren ons dat de huidige aanpak niet vanzelfsprekend volstaat om de forse toename te kunnen opvangen, te begeleiden en te laten integreren. Op onderdelen is herbezinning en vernieuwing noodzakelijk. Vanwege de urgentie en de complexiteit van de opgave, hebben we ervoor gekozen om vooralsnog een beleidsnota te schrijven die specifiek gericht is op integratie & participatie en als kapstok dient voor de verschillende beleidsonderdelen als inburgering, arbeid en inkomen, onderwijs, zorg en gezondheid. Waar dat mogelijk en nodig is, kiezen we voor een algemene aanpak die op korte of langere termijn ten bate komt van alle inwoners in Rijssen-Holten. Omdat er nog veel onduidelijkheden bestaan, is het op dit moment nog niet mogelijk om voor alle beleidsonderdelen ook directe acties te definiëren. Wat we wel kunnen, is de opgave in beeld brengen en tijdig lijnen uitzetten om tot oplossingen te komen.

Een goede ketenaanpak is nodig voor de integratie & participatie

Rijssen-Holten wil leren van de ervaringen bij integratie uit voorgaande jaren en wil dat deze nieuwe burgers hun talenten optimaal kunnen inzetten. Uit het WRR-rapport blijkt dat het voor veel vluchtelingen niet gemakkelijk is om een nieuw bestaan op te bouwen. Het is voor hen vaak lastig om werk te vinden. Onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal en een beperkt sociaal netwerk belemmeren hun ontwikkeling. Vluchtelingen en vergunninghouders kampen bovengemiddeld met gezondheidsklachten. Cijfers geven aan dat vluchtelingen en vergunninghouders minder goed participeren en ook vaker een bijstandsuitkering ontvangen dan autochtonen. Slechts een op de drie in Nederland verblijvende vergunninghouders van 15-64 jaar heeft een betaalde baan en velen van hen zijn duurzaam afhankelijk van een bijstandsuitkering.

In deze beleidsnota gaan we uit van wat we nu weten, houden we rekening met wat er naar alle waarschijnlijkheid gaat komen en creëren we ruimte om in te spelen op wat de komende jaren nodig is. Door dat de ontwikkelingen heel snel gaan en dit dossier een dynamische aanpak vraagt is deze beleidsnota geen vaststaand document voor de komende jaren. **Het is een startdocument**, waarvan de uitvoering op diverse beleidsonderdelen al loopt, wat een continu proces is.

Deze beleidsnota richt zich met name op vergunninghouders. Het betreft nieuwe vergunninghouders en daarnaast is er ook aandacht voor inwoners die al eerder een verblijfsstatus ontvingen en volop in de integratiefase zitten. Belangrijk is dat onze acties direct of indirect effect hebben op alle inwoners van Rijssen-Holten.

5.2. Integratie

Door het aanbieden van extra ondersteuning in de vorm van maatschappelijke begeleiding aan vergunninghouders die worden gehuisvest in Rijssen-Holten, bevorderen we de integratie van vergunninghouders binnen de Rijssen-Holtense samenleving. Meestal hebben zij geen sociaal netwerk om op terug te kunnen vallen binnen de gemeente. Daarnaast krijgen zij bij huisvesting in een gemeente veel verantwoordelijkheden waar zij voorheen nooit mee te maken hebben gehad. De doelgroep bevindt zich door deze redenen in een kwetsbare positie en behoeft meer maatschappelijke begeleiding dan andere groepen. Deelname aan sociale netwerken, verenigingen etc is een pré binnen het proces van huisvesting en integratie. Het bevorderen van de integratie draagt bij aan het duurzaam vestigen in de gemeente. Ervaring in Rijssen-Holten is dat de gehuisveste vergunninghouders nauwelijks de move maken naar een andere gemeente. De nieuwe werkwijze / het koppelingssysteem van het COA, waar rekening gehouden wordt met de bepaalde wensen van de vergunninghouder qua huisvesting, draagt hier positief aan bij.

Daarnaast willen we de rol van de zelforganisaties in het integratieproces verduidelijken. Zelforganisaties behoren in onze ogen een actieve rol te spelen bij de integratie van vergunninghouders. We beseffen dat niet alle vergunninghouders qua herkomst/achtergrond aansluiting hebben bij de bestaande zelforganisaties. Maar daar waar mogelijk zullen de zelforganisaties hierin actief moeten worden en hun steentje moeten bijdragen in de integratie van vergunninghouders.

5.3. Participatie

Het doel van de Participatiewet is alle mogelijkheden benutten om mensen (vergunninghouders) via regulier werk of, indien dat (nog) niet mogelijk is, via vrijwilligerswerk te laten participeren in de samenleving. De verhoogde instroom en het naar voren halen van vergunninghouders bij gemeenten heeft ook consequenties voor de kosten voor gemeenten aan uitkeringen binnen de Participatiewet. Aangezien gemeenten achteraf (via de t-1 systematiek) worden gecompenseerd voor hogere instroom in de Participatiewet, moeten gemeenten de hogere kosten binnen de Participatiewet zelf voorfinancieren.

Daarom is afgesproken dat het Rijk gemeenten inter-temporeel tegemoet komt in de (voor)financiering van kosten in de Participatiewet door de hogere instroom van vergunninghouders ten opzichte van het voorgaande jaar (specifieke verdeelsystematiek).

De reguliere aanpak bij onze gemeente verloopt via het Participatiepact, waarbij we stage- en betaalde werkplekken bij werkgevers zoeken, met toepassing van de loonkostensubsidies en overige ondersteuning volgens de Participatiewet.

De belangrijkste belemmeringen voor een effectieve arbeidsmarktintegratie van vergunninghouders:

1. Verloren tijd als gevolg van de lange asielpcedure en wachttijden voor uitplaatsing naar de gemeente (langdurige periode van gedwongen inactiviteit).
2. Een suboptimale afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt als gevolg van het spreidingsbeleid.
3. De volgtijdelijke inrichting van het gemeentelijk re-integratiebeleid (eerst inburgeren, dan re-integratie).
4. Het ontbreken van een link tussen inburgering en re-integratie (nauwelijks duale trajecten).
5. Onvoldoende massa in kleine en middelgrote gemeenten voor specifiek beleid gericht op vergunninghouders (vergunninghouders onvoldoende op de radar).
6. Beschikbaarheid voldoende menskracht voor plaatsing en begeleiding
7. Onderschatting van vrijwilligerswerk als toeleiding naar betaalde arbeid en misschien ook de beperkte afstemming tussen consultant en integratiecoach.

Gezien de extra taakstelling moet rekening worden gehouden met (tijdelijke) uitbreiding van de personeelsformatie van consultants, zowel voor de uitkeringen als voor de re-integratie. Concrete voorstellen worden gedaan via het jaarlijkse uitvoeringsprogramma. Financiering kan via de extra middelen die via het Gemeentefonds worden ontvangen

De verschillende onderdelen van de integratie vinden na elkaar plaats (volgtijdelijk).

Vergunninghouders hebben vaak onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal en worden daarom als niet bemiddelbaar voor de arbeidsmarkt gezien. Daarom laten gemeenten nieuwkomers veelal eerst inburgeren voordat zij zich richten op integratie. Het gevolg van deze stapeling is dat er veel tijd voorbij gaat voordat actieve ondersteuning richting de arbeidsmarkt in beeld komt. Daarom heeft een parallelle aanpak de voorkeur, zo hou je het tempo erin en maak je slimme combinaties mogelijk. Aan deze wens wordt tegemoet gekomen door de nieuwe afspraken met het COA (voor intensivering van de aanpak in het AZC) en door het inzetten op meer duale trajecten, bestaande uit scholing en werkervaring. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden van het ROC. Dat impliceert wel dat de vergunninghouder ondersteund moet worden bij het regelen van zijn/haar inburgering.

Bij de inburgering ligt een grote verantwoordelijkheid bij de vergunninghouders zelf. Maar zeker in het begin kan hij het nog niet alleen. Als dit in die beginperiode op zijn beloop wordt gelaten, kunnen zich een aantal ongunstige neveneffecten voordoen:

- Veel vergunninghouders beginnen laat met hun inburgering (zij hebben namelijk drie jaar de tijd om aan de verplichtingen te voldoen).
- Vergunninghouders kiezen niet altijd voor het beste of het effectiefste taaltraject dat hun de meeste kansen biedt op verdere integratie.
- Incidenteel bestaan er wachtlijsten bij taalaanbieders (waardoor het lang duurt voordat vergunninghouders kunnen deelnemen).

Daarom is het zaak dat de vergunninghouders in deze beginperiode goed op weg worden geholpen. Onze 'betaalde en onbetaalde professionals' zijn daarbij onmisbaar.

5.4. Onderwijs

In ons land hebben kinderen recht op onderwijs. Dit geldt ook voor vluchtelingen. Kinderen in de basisschoolleeftijd gaan veelal het eerste schooljaar naar Het Palet in Almelo om zo de Nederlandse taal te leren beheersen. Kinderen in de leeftijd van het voortgezet onderwijs gaan veelal naar het Etty Hillesum Lyceum in Deventer en volgen onderwijs in de Internationale Schakel Klas (ISK). Het doel van deze onderwijsvoorzieningen is om de leerlingen zo snel mogelijk Nederlands te leren, zodat ze in het reguliere onderwijs (PO/VO) kunnen instromen. Aangezien de taakstelling voor vestiging van vergunninghouders voor onze gemeente stijgt, verwachten we ook een stijging van het aantal kinderen dat gebruik gaat maken van deze voorzieningen. We blijven in gesprek met het onderwijs over de ontwikkelingen binnen het dossier asielinstream en waarbij we voorop stellen wat het beste voor het kind is. Kanttekening hierbij is dat kinderen, door de extra inzet op taal bij het Palet, op alle andere leergebieden achterlopen zodra ze in de gemeente op een reguliere basisschool terecht komen.

5.5. Leerlingenvervoer

Voor kinderen van vergunninghouders, die kampen met taalachterstanden, zijn er specifieke onderwijsmogelijkheden geschapen. Voor kinderen van basisschoolleeftijd is er specifiek NT2 onderwijsaanbod gerealiseerd bij de openbare basisschool Het Palet in Almelo. In principe kunnen deze kinderen maximaal 1 jaar daar onderwijs volgen. De gemeente bekostigt voor maximaal 1 jaar het noodzakelijke leerlingenvervoer naar Het Palet voor deze kinderen.

Bij VO-school Erasmus in Almelo is de Internationale Schakel Klas (ISK) ingericht voor kinderen van vergunninghouders. Voor leerlingen die hiervan gebruik maken is in principe geen bekostiging leerlingenvervoer mogelijk.

De (extra) instroom van vergunninghouders met kinderen met taalachterstanden kan voor leerlingenvervoer tot een hogere instroom leiden en daarmee tot hogere druk op het budget. Het Rijk verkent samen met VNG, COA en LOWAN op korte termijn de aard en de omvang van het probleem en zoekt in overleg een passende oplossing.

5.6. Onderwijsachterstanden

Gemeenten zijn verplicht een aanbod te doen voor peuters (tussen 2,5 en 4 jaar) met een risico op taalachterstand. Gemeenten bepalen hierbij zelf de doelgroep, maar dit zijn in ieder geval kinderen van laagopgeleide ouders. Het Rijk stelt jaarlijks via het Goab-budget (gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid) financiële middelen aan gemeenten beschikbaar. Met deze middelen kunnen de gemeenten een VVE aanbod doen aan peuters van vergunninghouders. Alle doelgroep peuters in Rijssen-Holten kunnen naar een peuterspeelzaal waar VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie) aanbod is en deze biedt vooralsnog voldoende ruimte ook voor de kinderen van vergunninghouders.

Huiswerkbegeleiding basisschoolleerlingen

Door signalen uit de praktijk werkt ViaVie Welzijn sinds kort ook met een aantal vrijwilligers die extra huiswerk/taal ondersteuning (kunnen) bieden aan kinderen (vergunninghouders).

6. Gezondheid en Zorg

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor taken op het terrein van publieke gezondheidszorg, jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. De verhoogde instroom van asielzoekers stelt gemeenten voor een uitdaging wanneer deze vergunninghouder worden. Op korte termijn stellen VNG en Rijk een werkgroep in om de inhoudelijke en financiële knelpunten in kaart te brengen. Het betreft hier zowel uitvoeringsvraagstukken als ook de financiële vraagstukken die de uitvoering raken. Breed aandachtspunt is de kwaliteit en beschikbaarheid van (algemene) voorzieningen in gemeenten voor alle inwoners (geen verdringing) en het grensvlak tussen gemeentelijke verantwoordelijkheid en het (curatieve) zorgdomein. Tevens zullen Rijk en de VNG in de bestaande ondersteuningsstructuur van het OTAV voor de dagelijkse spoedeisende vragen een “coördinator spoedvraagstukken” aanstellen die in staat is op het juiste niveau de juiste acties uit te zetten, zodat spoedeisende vraagstukken snel, zorgvuldig en adequaat opgepakt worden. Aandachtspunten op de terreinen waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn, zijn hieronder weergegeven.

6.1. Publieke gezondheid en de Jeugdgezondheidszorg

Op grond van de wet Publieke Gezondheid zijn gemeenten verantwoordelijk voor het vormgeven en uitvoeren van preventieve gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg voor alle rechtmatig in Nederland verblijvende personen.

Een goede gezondheidszorg wordt essentieel geacht voor een goede en spoedige integratie van nieuwe vergunninghouders in Nederland. Door hun kwetsbare positie zal bij een definitieve vestiging als vergunninghouder in een gemeente extra moeten worden ingezet op alle aspecten van gezondheid, zorg en preventie. Dit geldt zowel voor de kinderen als ook voor de volwassen vergunninghouder. In principe valt deze groep onder de reguliere gezondheidsbevorderingstaak van de GGD Twente, die collectief en vraag-gestuurd ingericht is.

Gemeenten hebben in april 2016 ingestemd met het Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom. Hierin zijn onder meer de taken jeugdgezondheidszorg en overige taken publieke gezondheid benoemd. Deze moeten de gezondheid van vergunninghouders bevorderen en eventuele gezondheidsrisico's op korte en langere termijn verkleinen. De praktijk leert dat deze doelgroep door de onbekendheid met het Nederlands zorgsysteem, cultuurverschillen en het niet spreken van de Nederlandse taal meer specifieke aandacht en hulp op maat nodig heeft.

GGD Twente

GGD Twente zet nu alle zeilen bij zodat de vergunninghouders de aandacht krijgen die zij nodig hebben. In samenwerking met gemeenten wordt besproken welke specifieke extra ondersteuning nodig is. De GGD Twente voert voor asielzoekers en vergunninghouders, net als voor alle inwoners in Nederland, taken uit op het terrein van de publieke gezondheidszorg:

- jeugdgezondheidszorg 0-19 jaar,
- infectieziektepreventie en bestrijding,
- tuberculose screening, preventie en bestrijding.

Deze doelgroep vraagt op dit moment wel meer en ook specifiek aandacht ook van de GGD. Hiervoor worden op dit moment (2017) Twente-breed nadere afspraken over gemaakt en ook extra middelen, die beschikbaar zijn, voor ingezet.

Het uitgangspunt van de Jeugdwet is dat door inzet op preventie, vroeg-signalering en het tijdig bieden van passende (lichte vormen van) jeugdhulp, het beroep op zwaardere vormen van jeugdhulp beperkt kan worden. Dit geldt ook voor deze groep. Vluchtelingen hebben gemiddeld genomen vaker gezondheidsproblemen. Dit is niet nieuw, maar de mate waarin zal groter zijn. Vluchtelingen zijn een kwetsbare groep. Vaak zijn ze onvrijwillig vertrokken uit eigen land en hebben oorlogservaringen of persoonlijke trauma's. Dat maakt extra aandacht voor zorg noodzakelijk. Het is belangrijk om te investeren in herkennen, mede om in de toekomst intergenerationele problemen te voorkomen.

6.2. Sociaal domein: Wmo en Jeugdhulp

Met de decentralisatie van de Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning heeft het Rijk haar vertrouwen uitgesproken richting gemeenten en hun mogelijkheden om passende zorg en ondersteuning te bieden. Dit geldt ook waar het de hulp en ondersteuning aan vergunninghouders betreft. Het Rijk beseft zich dat de verhoogde instroom een extra uitdaging vormt, naast de recente decentralisaties. Op grond van de Jeugdwet zijn gemeenten in principe verantwoordelijk voor de jeugdhulp en jeugdbescherming aan alle rechtmatig en niet-rechtmatig verblijvende kinderen onder de 18 jaar. Het COA organiseert echter, deels in opdracht van gemeenten, de jeugdhulp voor kinderen die in een AZC verblijven. De extra asielstroom vormt hierdoor niet acuut, maar op middellange termijn een uitdaging voor gemeenten.

Voor asielzoeker en vergunninghouders, die nog onder de COA opvang vallen, blijven zorg en ondersteuning vanuit de Regeling Zorg Asielzoekers (RZA) vergoed worden. Dit geldt voor zowel de zorg en ondersteuning voor kinderen en jeugdigen als voor volwassenen. Huishoudelijke ondersteuning en maatschappelijk werk vallen ook onder de RZA. Pas wanneer er sprake is van vergunninghouders en ze ingeschreven staan bij ons als gemeente (en daarmee inwoner zijn geworden), zijn we als gemeente verantwoordelijk voor ondersteuning uit de Wmo en Jeugdwet.

7. Financiën

Er wordt vanuit gegaan dat huisvestingsoplossingen investeringen zijn die zichzelf in de loop der tijd terugverdienen. Bij de kadernota 2017-2020 is hiervoor € 250.000,- (2017) en € 250.000,- (2018) opgenomen. Daarnaast wordt een vergroot beroep op reguliere begrotingsposten gedaan. Denk daarbij aan budget voor bijstandsuitkeringen, bijzondere bijstand, participatiebudget, collectieve ziektekostenverzekering, WEB-gelden, Wmo-gelden, en onderwijsachterstandenbeleid

De te verwachten budgetten zijn in hoofdlijnen:

- *Uitvoering Participatiewet*

In het uitwerkingsakkoord van 28 april 2016 wordt aan gemeenten een bedrag voor de jaren 2016 en 2017 gezamenlijk in het vooruitzicht gesteld van € 140 mln. Voor de uitvoering van Participatiewet – het bevorderen van integratie en participatie van de nieuwkomers.

- *Accres gemeentefonds*

Als gevolg van de verhoogde asielinstroom heeft het rijk extra kosten gemaakt. In het uitwerkingsakkoord van 28 april 2016 is overeengekomen dat deze groei van de rijksuitgaven wordt doorgerekend in het accres gemeentefonds, dat hiermee voor de jaren 2015, 2016 en 2017 gezamenlijk zal groeien met € 353 miljoen. Dit bedrag is vervolgens onttrokken aan het gemeentefonds en is bij septembercirculaire via een nieuwe maatstaf (zie hieronder) verdeeld over gemeenten. Deze maatstaf is gebaseerd op het aantal gehuisveste vergunninghouders.

De 2 decentralisatie-uitkeringen binnen het gemeentefonds:

In de meicirculaire 2016 is bekendgemaakt dat gemeenten aanvullende middelen krijgen voor het opvangen van verhoogde asielinstroom. De decentralisatie uitkering bestaat uit een algemeen deel “partieel effect” en een deel bedoeld voor “integratie en participatie”.

Gemeenten ontvangen uit deze 2 decentralisatie-uitkeringen tezamen in 2016 en 2017 een bedrag van € 4.430,- per gehuisveste vergunninghouder. Het totale begrote bedrag voor Rijssen-Holten in 2016 is € 349.989,-. Dit bedrag is gebaseerd op 79 huisvestingen die gerealiseerd maar ook administratief verwerkt zijn. Het uiteindelijke toegekende bedrag kan anders zijn, als gevolg van een hoger of lager aantal gerealiseerde/verwerkte huisvestingen in 2016.

En verder:

Verhoogde Rijksbijdrage Maatschappelijke begeleiding

Tot en met 2015 was uitsluitend een specifieke uitkering van €1.000,- per inburgeringsplichtige vergunninghouder beschikbaar. Deze middelen worden ingezet voor de maatschappelijke begeleiding en uitgevoerd door onze brede welzijnsinstelling ViaVie Welzijn. Recent (Bestuursakkoord) is dit bedrag verhoogd tot € 2.370,- als eenmalige bijdrage per gehuisveste inburgeringsplichtige vergunninghouder. Daaruit moet in ieder geval de (weg tot de) participatieverklaring worden gefinancierd. Het restant kan mogelijk ingezet worden voor integratie en participatie bevorderende maatregelen, voor de gehele doelgroep.

Flexibel inzetbaar:

Met de bovengenoemde budgetten kunnen we flexibel inspelen op maatschappelijke trends en initiatieven uit de samenleving, en eventuele knelpunten en risico's oplossen. Het is wel de bedoeling dat het budget in het kader van het landelijke uitwerkingsakkoord verhoogde asielinstroom besteed wordt aan zorg, onderwijs, werk, integratie, bijzonder bijstand, jeugdhulp etc.

Bijlage 1: Asielprocedure

Aankomst in Nederland

Een vreemdeling die asiel aanvraagt in Nederland, meldt zich bij een aanmeldcentrum van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Na deze aanmelding vangt het COA de asielzoeker op in de centrale ontvangstlocatie (col) in Ter Apel (Groningen). In de col verzorgt de Vreemdelingenpolitie de registratie en het identiteitsonderzoek. De GGD voert de verplichte tbc-controle uit. Na deze onderzoeken start een periode van rust en voorbereiding op de asielaanvraag, die minimaal zes dagen duurt. De asielzoeker wordt hierin bijgestaan door Vluchtelingenwerk Nederland en de Raad van Rechtsbijstand. Asielzoekers verblijven maximaal vier dagen in de col.

Asielprocedure

Na afronding van de tbc-screening verhuist de asielzoeker naar één van de proces opvanglocaties (pol), waar hij zich verder kan voorbereiden op de asielaanvraag. De pol's bevinden zich altijd in de buurt van aanmeldcentra van de IND, waar de asielaanvraag van de asielzoeker in behandeling wordt genomen. Asielzoekers verblijven maximaal twaalf dagen in een pol. Het eerste deel van de asielprocedure is de Algemene Asielprocedure. Na afloop hoort de asielzoeker van de IND of zijn asielaanvraag is ingewilligd, geweigerd of dat meer onderzoek nodig is. De asielzoeker verhuist van de pol naar een asielzoekerscentrum (azc). Hier gaat de volgende fase van de asielprocedure in:

• *Asielaanvraag is ingewilligd*

De asielzoeker heeft een verblijfsvergunning gekregen. Het COA koppelt hem aan een gemeente in de regio van het azc. De gemeente zorgt voor geschikte woonruimte. De bewoner woont op het azc tot hij de zelfstandige woonruimte kan betrekken (maximaal twaalf weken).

• *Verlengde Asielprocedure*

De IND heeft meer tijd nodig om een beslissing te nemen op de asielaanvraag. De bewoner gaat de Verlengde Asielprocedure in. Tijdens deze procedure blijft hij op het azc.

• *Asielaanvraag is geweigerd*

De asielzoeker heeft geen verblijfsvergunning gekregen. Hij heeft nu nog maximaal vier weken recht op opvang in het azc. In deze tijd kan hij zijn vertrek uit Nederland voorbereiden. De Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V) ondersteunt de asielzoeker hierbij. Na vier weken dient hij het land te verlaten.

Vertrek uit Nederland nog niet mogelijk?

Soms is vertrek uit Nederland binnen vier weken niet mogelijk. De uitgeprocedeerde asielzoeker heeft dan nog maximaal twaalf weken recht op opvang op een vrijheidsbeperkende locatie (vbl). Op de vbl is de begeleiding van de bewoners gericht op terugkeer.

Gezinnen met minderjarige kinderen

Gezinnen met minderjarige kinderen mogen nooit dakloos worden. Als zij al lang op een azc of vrijheidsbeperkende locatie zitten en eigenlijk geen recht op opvang meer hebben dan worden zij overgeplaatst naar speciale gezinslocaties. Op een gezinslocatie geldt een sober voorzieningenniveau. De begeleiding is volledig gericht op terugkeer.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen

De opvang van minderjarige jongeren die zonder familie naar Nederland zijn gekomen om asiel aan te vragen (alleenstaande minderjarige vreemdelingen of amv) is afhankelijk van de leeftijd en omstandigheden van de jongere. Onafhankelijk van de uitkomst van de asielprocedure heeft de jongere in ieder geval recht op opvang tot de dag dat hij 18 jaar wordt. Daarna geldt dezelfde procedure als voor volwassen asielzoekers.

Bijlage 2: Drie vormen van opvang voor asielzoekers in Nederland

Crisisnoodopvang asielzoekers

Dit zijn locaties, zoals sporthallen, die ook voor incidenten, rampen of crises worden gebruikt door bevolkingszorg. Op 18 september 2015 is oproep gedaan aan gemeenten om deze aan te leveren. Deze opvang is bedoeld voor in beginsel 72 uur, waarna asielzoekers kunnen doorstromen naar de andere vormen van opvang waar COA mee bezig is. Crisisnoodopvang die langer dan de genoemde 72 uur beschikbaar is, is noodzakelijk. Ook komt het voor dat aan gemeenten wordt gevraagd de 72 uur te verlengen totdat er een nieuwe plek is gevonden voor de desbetreffende groep. Soms volgt er na 72 uur een volgende groep die voor 72 uur wordt opgevangen. Coördinatie voor crisisnoodopvang ligt primair bij veiligheidsregio of – indien dat regionaal is afgesproken – bij een provincie of grote stad.

Noodopvang asielzoekers

Dit zijn hallen en locaties voor paviljoens voor de duur van zes tot twaalf maanden met een opvangcapaciteit +/- 300 of meer. Bij voorkeur in de directe nabijheid van een mogelijke tijdelijke of reguliere opvanglocatie. Kabinet, VNG en IPO hebben een dwingend beroep gedaan op de provincies om onder regie van Rijksheren (de Commissarissen van de Koning) in alle provincies een grote noodopvanglocatie in te richten. Deze noodopvang locaties hebben een omvang van 2.000-2.500 en zijn in ieder geval nodig tot en met 2016. Met gemeenten wordt inmiddels ook overleg gevoerd over kleinere noodopvanglocaties.

Reguliere opvang asielzoekers

Een asielzoekerscentrum (AZC) dat door het COA wordt geëxploiteerd voor een termijn vanaf twee jaar met een opvangcapaciteit tot 1500+ personen (getallen zijn indicatief). Incidenteel worden ook recreatieparken, migrantenhuisvesting of vergelijkbare accommodaties benut waarvan de exploitatie deels door de verhurende eigenaar wordt gevoerd (voor circa 300 – 800 of meer personen). Het kan gaan om langdurige opvang (tot 30 jaar) en tijdelijke opvanglocaties (tot 5 jaar). Er wordt hard gewerkt om nieuwe AZC's mogelijk te maken. Dit gebeurt onder regie van het COA (structurele investering in opvang), waarbij met het uitgangspunt om 500+ locaties te hebben flexibeler omgegaan wordt, bijvoorbeeld door kleinere vestigingen van in ieder geval 100+ als onderdeel van een grote vestiging (satellietmodel).

Bijlage 3: Huisvesting asielzoekers met verblijfsvergunning

Asielzoekers met een verblijfsvergunning gaan deel uitmaken van de Nederlandse maatschappij. Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) wijst deze vergunninghouders toe aan gemeenten. Gemeenten moeten hen passende woonruimte aanbieden.

COA wijst vergunninghouders toe aan gemeenten

De Rijksoverheid bepaalt elk half jaar het aantal vergunninghouders dat gemeenten moeten huisvesten. Grotere gemeenten moeten meer asielzoekers huisvesten dan kleinere gemeenten. Aan de hand van de gesprekken met de vergunninghouder stelt het COA een informatieprofiel op. In dit document staat informatie die belangrijk is voor de huisvesting in de gemeenten, zoals:

- grootte van het gezin;
- land van herkomst;
- taal; • opleiding;
- werkervaring;
- eventueel doktersadvies.

Op basis van het informatieprofiel koppelt het COA asielzoekers met een vergunning aan gemeenten.

Tijdsduur huisvesting

Het COA heeft 14 dagen de tijd om een vergunninghouder aan een gemeente te koppelen. Ook maakt het COA binnen 14 dagen het informatieprofiel. Gemeenten hebben gemiddeld 12 weken de tijd om woonruimte te vinden en de verhuizing te regelen. Voor woonruimte maken zij vooral gebruik van het woningaanbod van sociale huurwoningen van woningcorporaties. Zelf woonruimte kiezen Een vergunninghouder mag ook zelf naar woonruimte zoeken. Maar hij heeft alleen recht op voorrang bij huisvesting in de gemeente waaraan het COA hem koppelt.

Bijlage 4: Schema procedure opvang asielzoekers

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Opvang van asielzoekers in Nederland

